

אבל כאשר נזכה לשמוע את הביצוע החי, הנהדר,
של סדרי עבודת קורבנות לפני ה',
תקשיב נפשנו את המנגינה האלוקית
של השראת השכינה בישראל,
ובהקשיבנו לה ובראותנו אותה,
רק אז גם נבין ונראה
מה גדולה ועשירה הנשמה שלנו,
אשר סדרי הקורבנות
הם עמוד עבודתה לקונה"
(*"אורות" קי"ט, הר' אברהם יצחק הכהן קוק*).

"כיום אי אפשר לנו לצייר
את גודלם ואת עוזם של עבודת הקודש והמקדש,
מפני שכיום יש בידינו רק הלכות קורבנות,
והריהם בבחינת תווים של מנגינה,
שעדיין לא שמענו את ביצועה.
כיום אנו אך ורק בבחינת קוראי תווים,
המשתאים על החכמה המשוקעת בהם;

דפי עזר ללימוד פרקי הקורבנות בספר ויקרא

אולפנת אמ"ית באר-שבע

תשס"ד

א. קצת היסטוריה...

עייני בבראשית, פרק ד', פסוקים א'-ה':

- מיהם המקריבים הראשונים? מה הקריב כל אחד מהם? איך נקרא הקורבן?
- האם צוו להקריב, או הקריבו מרצונם החופשי?

קורבנות ראשונים אלו הם דגם לכל הקורבנות העתידיים:

מקריבים קורבנות מהחי (בהמות ועופות)

ומן הצומח (חיטה, שעורה, יין, שמן, לבונה ופירות).

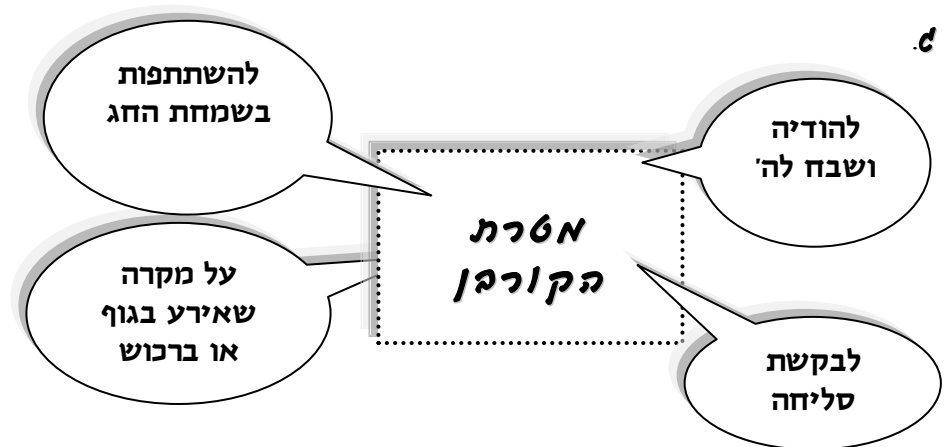
אל הקורבן נלווים גם מרכיבים מן הדומם: מלח ומים.

ב. חשוב לדעת!

לא רק בעם ישראל הוקרבו קורבנות: בעולם העתיק עמים רבים נהגו להקריב קורבנות לאלוהיהם, ויש הנוהגים כך עד היום. עם ישראל הוזהר שוב ושוב לא לחקות את עובדי העבודה הזרה:

- עייני בחומש דברים, פרק י"ב פסוקים כ"ט-ל"א, ובמיוחד ל"א: מהי האזהרה בפסוקים אלה?
- פתחי בחומש בראשית, פרק כ"ב, בתחילת הפרק: מה מצווה ה' על אברהם?

האם יש בכך סתירה לציווי בספר דברים? היעזרי בפסוקים י"ג-ב.

לפניך מספר מקורות, בהם תפגשי מקריבים וקורבנות שונים.

בדקי לגבי כל מקור: * מיהו המקריב? * מדוע הוא מקריב? * לאילו מן המטרות שהגדרנו ניתן לשייך את הקורבן? ערכי את תשובתך כטבלה.

א. בראשית, ח', י"ח-כ'	ה. במדבר כ"ח פסוקים ט', י"א, ט"ז, כ"ו.
ב. שופטים כ', כ"ד-כ"ו	ו. ויקרא י"ב א'-ז'.
ג. דברים ט"ז, א'-ב'.	ז. דברים כ"ו א'-ב'.
ד. ויקרא ט"ז ז'.	

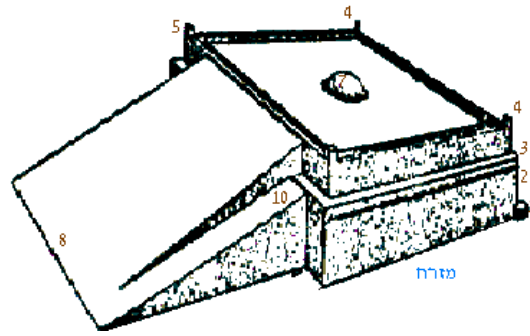
ז. מה קורה לקורבן?

הקורבן מוקרב על המזבח, אבל לא כולו: הרי נתינתו לה' היא רק סמלית, הקב"ה לא זקוק לו כאוכל.

חלק קטן מכל קורבן מוקרב על המזבח.

בד"כ חלק מהקורבן ניתן לכוהנים ונאכל על ידם.

חלק שלישי ניתן לבעלים [=למביא הקורבן] ונאכל על ידו (בקורבן שלמים).

ה. איפה מקריבים?

במשכן ובמקדש הוקרבו הקורבנות בחצר על מזבח העולה.

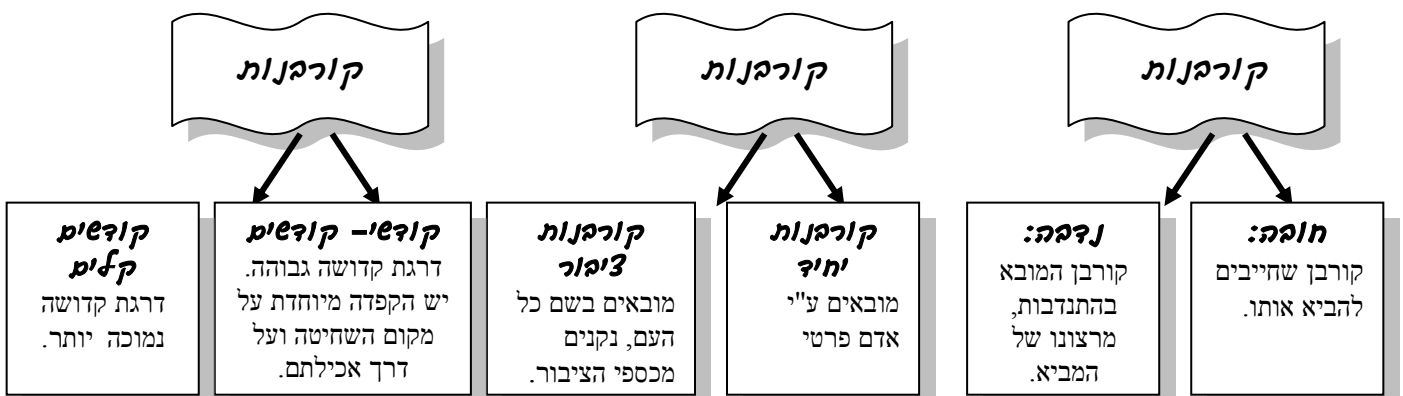
1. קורבן מוקרב על מזבח – זה החלק הפשוט.

איפה היו מלפחות? זו כבר לא שאלה פשוטה, מפני שהיו כמה שלבים:

קראי את הפסוקים הבאים, ורשמי רק את מקום ההקרבה: בראשית י"ג, י"ח בראשית כ"ו, כ"ג-כ"ה בראשית ל"ה, ז'	מקריבים בכל מקום!	שלב ראשון: עד הכניסה לארץ
מהקמת המשכן (השנה השנייה במדבר): א. מקריבים רק במשכן. ב. אם רוצים לאכול בשר, ראשית מביאים אותו כקורבן שלמים ורק אח"כ אוכלים ממנו.	מקריבים רק במשכן!	שלב שני: 40 שנה במדבר
קראי דברים י"ב, א'-ח': לאחר שהוקם המשכן בארץ מותר להקריב רק .... שמואל א', פרק א' א'-ג': אלקנה הולך מ... אל ..... כדי להקריב קורבנות.	מקריבים רק במשכן!	שלב שלישי: עם ישראל בארץ ישראל
משכן שילה נחרב, הנביא שמואל מתיר שוב להקריב (להקים במות=מזבחות) בכל מקום, לדוגמא: כאשר ממליכים את שאול למלך, מקריבים קורבנות ב... (שמואל א', י"א, ט"ו).	שוב מותר להקריב בכל מקום	שלב רביעי: המשכן נחרב
עיני במלכים א', ח"ב-ס"ו: מהו האירוע המתואר בפסוקים?	מקריבים רק במקדש	שלב חמישי: בניית בית המקדש
מלכים ב', פרק י"ז: כאן מתוארת גלות מלכות ישראל. שימי לב לפסוקים ח'-י"ב: הגלות היא תוצאה שלחטאי ישראל – אלו חטאים מתוארים כאן?	הקרבת הקורבנות פוסקת.	שלב שישי: בית המקדש נחרב

5. מילים חשובות:

כדי ליצור לעצמנו "שפה משותפת" לגבי הקורבנות, עלינו להכיר מספר מושגים. אפשר לחלק את הקורבנות לקבוצות עלפי מספר קריטריונים:

עולה

פרק א'

הסבר השם:

"עולה" מלשון "לעלות". הקורבן עולה כליל (=כולו) לה'.

זהו הקורבן היחיד שלא נאכל בכלל, אלא נשרף כולו על המזבח.

בקר או צאן או עוף.

חמה מוקרבה?

גם וגם.

חובה או נדבה?

גם וגם.

יחיד או ציבור?

חתי מוקרבה? (רק דוגמאות)

1. **יחיד נדבה:** ע"פ רצון חופשי (למשל: מתוך רצון להודות לה' או כתפילה בעת צרה).

2. **יחיד נדבה:** כאשר חשש שחטא או כאשר לא קיים מצוות עשה

(כמובן שאין חובה להקריב במצב כזה, אך אם רוצה לכפר בכל זאת – מביא עולה).

3. **יחיד חובה:** אחרי לידה.

4. **ציבור נדבה:** "קורבן קיץ המזבח", אם אין קורבנות אחרים והמזבח עומד פנוי –

מקריבים קורבן עולה מכספי הציבור.

5. **ציבור חובה:** "עולת התמיד", בכל יום מקריבים 2 כבשים בבוקר ו-2 כבשים

בין-הערביים.

1. פרק א' מחולק ע"י הפרשיות לשלושה חלקים: ג'-ט', י'-י"ג, י"ד-סוף. מה הנושא של כל חלק?

2. יש מצבים שבהם קורבן עולה מובא כחובה, ויש שהוא בא כנדבה (מרצון חופשי).

איזו מילה בפסוק ב' מעידה על האפשרות להביאו כנדבה?

כיצד מפרש רש"י מילה זו?

ט"ו בתנ"ך...

3. עייני בספר שמואל א', פרק ז' פסוקים ז'-י': איזה קורבן מקריב שמואל הנביא? מדוע הוא מקריב קורבן?

4. עייני בבראשית כ"ב, ובעיקר בפסוקים ב', ז' ו"ג: כיצד נבחנת מסירותו של אברהם לאלוקים?

5. קראי בספר איוב (נמצא אחרי 'משלי' ולפני 'שיר השירים') פרק א' פסוקים א'-ה':

במה מתבטאת צדיקותו של איוב? מדוע הוא מקריב עולות?

6. שמות כ"ט פסוקים ל"ח-מ"ב: על איזו עולה מדובר כאן?

ולסיימו:

7. הזכרנו כבר שהמיוחד בקורבן עולה הוא שכולו נשרף על המזבח, כולו עולה לה'.

והרי אדם יכול להחליט להביא סוג אחר של קורבן (שלמים למשל), שבו יוכל לקבל חלק מהבשר וליהנות

ממנו! מדוע לדעתך יבחר אדם להקריב קורבן שכולו עולה לה' בשלמות?

איזה רגש כלפי הקב"ה הוא מבטא בכך?

מנחה

פרק ב'

מנחה = מתנה.

הספר השט:

"הביטוי 'מנחה' במקרא הוראתו מתנה שמוגשת לגדול במעלה ובכוח". (רד"צ הופמן)
 סולת (קמח מנופה היטב) בצורות שונות עם שמן ולבונה.

מנחה מוקרבת?

מתוך הקורבן קומץ מוקרב על המזבח, והשאר ניתן לכוהנים לאכילה.
 גם וגם.

יחיד או ציבור?

יחיד – גם וגם. ציבור – רק חובה.

חובה או נדבה?

מתי מוקרבת? (רק דוגמאות)

1. **יחיד נדבה:** ע"פ רצון חופשי (למשל: מתוך רצון להודות לה' או כתפילה בעת צרה).
2. **יחיד נדבה:** כליווי לקורבן מן הבקר או מן הצאן.
3. **יחיד חובה:** "מנחת חינוך", מנחת כהן ביום עבודתו הראשון או בהימשחו לכהן גדול.
4. **ציבור חובה:** "לחם הפנים", 12 חלות מקמח חיטים. בכל שבת מובאות למשכן/מקדש ומונחות על שולחן הפנים. הלחם משבת שעברה נאכל ע"י הכוהנים.
5. **ציבור חובה:** ויקרא כ"ג, י"ד: באיזו מנחה מדובר?
 ויקרא כ"ג, ט"ו-כ"ב: באיזו מנחה מדובר? (למדנו...)

1. עברי על פרק ב' ברפרוף, ורשמי מספר סוגי מנחות המופיעים בו (דרכים שונות להכנת הסולת).
2. לגבי קורבן עולה נאמר: "אדם כי יקריב מכם קורבן" (ויקרא א', ב'). השווי אל הפתיחה לקורבן מנחה (ויקרא פרק ב', פסוק א'): איזו מילה מיוחדת מצאת? איזו שאלה עולה מן ההשוואה?
3. העתיקי למחברתך את פירושו היפיפה של רש"י למילים "ונפש כי תקריב", ויקרא ב', א'. כיצד משיב רש"י על שאלתך?
4. כפי שראינו, מנחה מובאת בד"כ ע"י אדם עני שרוצה להביא קורבן, אולם אין ביכולתו לקנות קורבן בקר, צאן או עוף. נבחן כיצד מתייחסים חז"ל לקורבן זה:
 "מעשה באישה אחת שהביאה קומץ של סולת, והיה הכהן מבזה עליה ואומר: ראו מה הן מקריבות, מה בזה לאכול מה בזה להקריב? נראה לכהן בחלום: אל תבזה עליה, כאילו נפשה הקריבה" (ויקרא רבה ג)
 ▪ מדוע הביאה האישה רק סולת? כיצד התייחס הכהן לקורבנה?
 ▪ מהו הבסיס בפסוקים לדברים ששומע הכהן בחלום?
5. על דברים אלו שואל הרב אבינר:
 "אם כן, למה להביא הרבה? אלא מובן מאליו שהכל נקבע לפי היכולת. לעני – הבאת קצת קמח היא כמו הבאת בהמה שלמה לעשיר. הכל יחסי. ואם כל אחד עושה כפי יכולתו והתכוונותו לשמים בלב שלם, אזי "אחד המרבה ואחד הממעיט". אבל בוודאי אם מישהו יכול לעשות הרבה ועושה מעט, לא עליו אנחנו מדברים...
מה שהוא מחוץ ליכולתו של האדם, הוא כאילו אינו קיים, לכן אם הוא עושה באמת ובתמים בלי לרמות את עצמו, כפי יכולתו באמת, יש לו שכר על המעט כמו על המרובה". ("טל חרמון", ע' 416).
 ▪ מהו הקריטריון על פיו נבחנת איכותו של הקורבן?
 ▪ מהי הסיבה לכך שהקורבן הפשוט נחשב כמו הקורבן היקר (שימי לב למילים המודגשות)?

פנימ

פרק ט'

הספר השט: "שיש בהם שלום: למזבח ולכהנים ולבעלים" (רש"י ויקרא ג', א) בשר הקורבן מתחלק בין שלושה: המזבח (באופן סמלי- ה'), הכהן והבעלים (=מביא הקורבן).

ממה מוקרבה? בקר או צאן.

יחיד או ציבור? גם וגם.

חובה או נדבה? יחיד- גם וגם, ציבור – חובה.

מתי מוקרבה? (רק דוגמאות)

1. יחיד נדבה: הודאה על נס, הצלה מסכנה.
2. יחיד נדבה: ע"פ רצון חופשי.
3. יחיד חובה: "קורבן חגיגה", בשלושת הרגלים.
4. יחיד חובה: בעת הבאת הביכורים.
4. ציבור חובה: "כבשי עצרת" בחג השבועות.

1. א. אילו מילים מזכירה לך המילה "שלמים"?
 ב. כיצד הבין רש"י את המילה "שלמים" (פרק ג' פסוק א')? הסבירי את דבריו: כיצד מטיל הקורבן שלום?
 ג. רמב"ן, שם: "...והשלמים מלשון וכל חפצי ישרים [ישעיה מ"ד מ"ח], אבנים שלימות [דברים כ"ז ו']..."
 חזקוני, שם: "לשון תשלומין שמשלם את נדרו".
 אלו שתי משמעויות נוספות למילה "שלמים" מעלים הרמב"ן והחזקוני?
 2. אחת הסיבות להבאת שלמים היא רצון להודות על נס או הצלה מסכנה.
 עייני ברש"י לויקרא ז', י"ב: "אם על תודה יקרבונו". מהן ארבע הדוגמאות שמביא רש"י למקריבי שלמים?
 איך אנחנו מבטאים היום רצון להודות על הצלה או נס?
 3. ע"פ מה שראינו ("מתי מוקרבה?", בעמוד שלנו למעלה): איזה רגש מבטא בד"כ קורבן השלמים?
 4. בתקופת המדבר הייתה לקורבן השלמים משמעות מרכזית נוספת.
 ויקרא י"ז, פסוקים א'-ה': מהי אותה משמעות?
 דברים י"ב, פסוקים כ'-כ"א: איזה שינוי התרחש עם הכניסה לארץ?

חטאת

פרק ד'-ה', ו"ט

הסבר השם: "מכפר על שגגותיו... ועל חטאו" (רמב"ן ויקרא ה', ט"ו)
ממה אוקרה? בקר, צאן, עוף (תלוי מי מקריב).
יחיד או ציבור? גם וגם.
חובה או נדבה? תמיד חובה (אם חטא – חייב להקריב).
מתי אוקרה? (רק דוגמאות)

1. יחיד חובה: אדם שעבר בשוגג על לאו (=מצוות לא תעשה) שהעונש על עשייתה במזיד הוא כרת.
2. יחיד חובה: "פר כהן משיח", כהן גדול שלימד בשוגג הלכה מוטעית ונהג על פיה.
3. ציבור חובה: סנהדרין שהתירו בשוגג לעבור על לאו (=מצוות לא תעשה) שהעונש עליו הוא כרת, ורוב ישראל עשו כהוראתם.
4. ציבור חובה: שני שעירים ביום הכיפורים (ויקרא ט"ז, למדנו!).

אשם

פרק ה', ו"ד-ס"ו

הסבר השם: "שיגן עליו מן האשמה אשר שמם בה" (רמב"ן ויקרא ה', ט"ו)
ממה אוקרה? צאן.
יחיד או ציבור? יחיד.
חובה או נדבה? תמיד חובה: אם חטא בחטאים מסוימים, חייב להקריב.
מתי אוקרה? (רק דוגמאות)

1. **אשם מעילות:** מי שמעל בכספי קודשים בשוגג.
2. **אשם גזילות:** אדם החייב דבר מה, ונשבע שאינו חייב – ואחר כך הודה בחוב.
3. **אשם תלוי** – אדם שיש לו ספק אם עבר על לא-תעשה שיש בו כרת.

1. במה דומים החטאת והאשם, מה משותף לשני הקורבנות?

במה אם כן, שונה האשם מן החטאת?

2. קורבן החטאת:

א. " בעניין משמעות השם קיימות שתי גישות: לפי האחת זהו קורבן הבא לכפר על חטא של האדם, והשם מרמז על החטא שנעשה... הגישה השנייה גורסת כי שמו של קורבן החטאת אינו מציין את החטא שבגיניו הובא, אלא תכליתו, קרבן חיטוי... " [עולם התנ"ך, ויקרא, עמ' 28]
מה הן שתי המשמעויות (ההפוכות) של המילה 'חטאת'?

ב. "...נפש כי תחטא בשגגה מכל מצוות ה' אשר לא תעשינה, ועשה אחת מהנה" (ויקרא ד', ב').

מתוך הכותרת לפרק (פסוק ב'), על אילו עבירות מביא האדם קורבן חטאת?

ג. רש"י לאותו פסוק: "מכל מצוות ה'. פירשו רבותינו: אין חטאת בלא חלל על דבר קזונו לאו וכרת וסגגתו חטאת".

נסי להבין מתוך דברי רש"י: על אילו עבירות מביא האדם קורבן חטאת?

ד. קורבן חטאת מובא על חטאים בשגגה: מהי "שגגה"?

מדוע לדעתך יש לכפר על חטאים בשגגה?

ה. פרק ד' מתחלק לארבעה חלקים, המתייחסים לקורבנות של ארבעה סוגי חטאים: ג'-י"ב, י"ג-כ"א, כ"ב-כ"ו, כ"ז-ל"ה.

מיהו החוטא בכל אחד מן החלקים?

ו. שלושה מן החלקים פותחים במילה משותפת: מהי המילה? באיזו מילה פותח החלק יוצא הדופן?

היעזרי בפירוש רש"י לאותה מילה, ונסי להסביר מדוע אחד החלקים פותח במילה שונה.

3. קורבן עולה ויורד:

בפרק ה', פסוקים א'-ג, מתואר סוג מיוחד של קורבן חטאת. זהו קורבן המובא על אחד מתוך שלושה חטאים:

שבועת העדות – אדם שידע עדות, ונשבע לשקר שאינו יודע

ביטוי שפתיים – בטא בשפתיו שבועת שקר בשוגג, או ששגג ולא עשה כשבועתו.

טומאת מקדש וקודשיו – טמא שנכנס למקדש או אכל קודשים בשוגג.

הקורבן נקרא "עולה ויורד", מפני שהוא משתנה על פי מצבו הכלכלי של המקריב:

ערכו הנספי של הקורבן עולה (לאדם עשיר) או יורד (לאדם עני).

עייני בפסוקים וכתבי: א. באיזה פסוק מופיע כל אחד מן החטאים?

ב. מה מביא עשיר, מה מביא בינוני ומה מביא עני?

"שמעו דבר ה' קציני סדום,
האזינו תורת אלוקינו עם עמורה;
למה לי רוב זבחיכם יאמר ה',
שבעתי עולות אילים וחלב מראים
ודם פרים ועתודים לא חפצתי;
כי תבואו לראות פני,
מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי;
לא תוסיפו הביא מנחת שוא,
קטורת תועבה היא לי,
חודש ושבט קרוא מקרא לא אוכל אוון ועצרה;
חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי
היו עלי לטורח נלאיתי נשא;
ובפרשיכם כפיכם אעלים עיני מכם,
גם כי תרבו תפילה אינני שומע,
ידיכם דמים מלאו;
רחצו הזכו הסירו רוע מעלליכם מנגד עיני, חדלו הרע;
למדו היטב, דרשו משפט אשרו חמוץ
שפטו יתום ריבו אלמנה".
(ספר ישעיה, פרק א', י"ז-י"ז)

צבעי את המילים המתאימות:

1. איך מתייחס ה' לקורבנות?

2. מדוע זהו יחסו לקורבנות?

3. מה נדרשים ישראל לעשות לפני הבאת הקורבן?

י. איך מקריבים? מה עושים בקורבן?

1. עייני בפרק א', פסוקים ד'-י'.

העתיקי מתוך הפסוקים רק את הפעלים.

בעזרת הפעלים סדרי את הפעולות הבאות ע"פ הסדר הנכון:

הקטרה,	סמיכה,	שחיטה,	הבאה,
קבלת הדם.	הפשט,	זריקת הדם,	ניתוח,

2. מתוך הפעולות שראינו רובן נראות מובנות מאליהן: ברור שצריך לשחוט את הקורבן, לנתח אותו (=לחלק אותו לחלקים)

ולהקטיר חלק ממנו (=לשים על המזבח).

נסה לבחון שתיים מן הפעולות שאינן מובנות מאליהן:

א. סמיכה: הנחת יד על ראש הקורבן.

כדי להבין מדוע סומכים, נלמד שתי הלכות מתוך הרמב"ם:

- "ואין השליח סומך, שאין סמיכה אלא בבעלים" (=אם הקורבן מובא לא ע"י האדם עצמו אלא ע"י שליח, לא סומכים עליו)
- "חמישה שהביאו זבח אחד, כולן סומכים עליו בזה אחר זה".

מהי משמעות הסמיכה? מה מבטא האדם בכך שהוא סומך ידיו על הקורבן?

רגע של עברית... "סמך ידו על פלוני: אישר את פלוני בתפקידו, יפה את כוחו של פלוני.

סמך ידו על דבר: נתן את הסכמתו לדבר (מילון אבן-שושן).

ב. זריקת הדם: התזה של מעט מן הדם על המזבח.

כדי להבין מדוע זורקים את הדם, נעיין בפסוקים הבאים:

- "ירק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר" (דברים, י"ב, כ"ג)
- "כי נפש הבשר בדם היא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר" (ויקרא, י"ז, י"א)

מהי משמעות זריקת הדם? מדוע מביאים מדם הקורבן על המזבח?

ג. נסכם: כאשר האדם סומך ידיו על קורבנו, הוא יוצר קשר אישי בינו לבין הקורבן: הקורבן הזה הוא ממני! הוא

המאמץ שאני עושה כדי להתקרב לה! הדם, תמציתו של הקורבן, נפשו של הקורבן, מובא אל המזבח, ומבטא את

רצונו של המקריב לתת את כל כולו כדי להתקרב לה!

ד.

שלח את עמי! / אפרים קישון

לרגל גבור הסיכויים לעליה ההמונית והישירה של יהדות ברית המועצות

תמיד הייתי כזה, אדוני! אני חתמתי על כל העצומות בעיניים
עצומות, שלח את עמי!

אדוני ממוצא רוס?

רק אוהד. איזה חומר אנושי! בריאים, גדולים, יודעים

לאכול, לשתות, לשמוח!

פשט נפלאים!

איך הם רוקדים, איך הם שרים כל היום: אוצי צ'ורנייה! והעיקר,

לכל משפחה שלושה ארבעה ילדים!

עובדה!

ואלה חרוצים, אדוני, אלה אנשים ממושעמים, ברוך השם, שגדלו

במשטר קומוניסטי. הם רגילים לקום בבוקר השכם ולעבוד. היהודים

שלנו זה כוח! ממש הצלה למדינה,

אני אומר לך, נס גדול קרה פה! זה

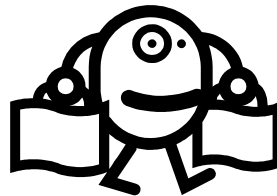
ישנה את המפה באיזור, יבריא את

המשק, יעלה שוב את המוראל!

קשה לחזות מראש את השפעתו

הכבירה על מהלך ההיסטוריה

האנושית...

אדוני היקר, אני רוצה להיות הראשון המודיע
לך בשם הממשלה ומוסדותיה את הבשורה
המשמחת: גורב'צוב התקפל!

עליה חופשית מרוסיה?

כן, במסגרת איחוד המשפחות, 20 אלף איש
כל חודש, החל ביום חמישי אחרי הצהרים.

הם באים בטיסה ישירה ממוסקוואה, בלי

תחנות ביניים, בלי נשירה, בלי בעיות, הם באים.

אני מתעלף! מותר לי לנשק אותך, אדוני?

בהחלט.

שהחיינו.

והגיענו.

לזמן הזה! זה רציני?

איזו שאלה? אלפיים הראשונים כבר הגיעו הבוקר ללוד ומחכים לצאת
השבת, והשאר בדרך.

אין דבר, שיבואו, לא חשוב איך, לא חשוב מתי, לא חשוב למה, רק

שיבואו כולם.

כה לחי!

שלושה מליון נפש!
כל הכבוד לכם, כל הכבוד לממשלת האחדות!
 רב תודות.

המשיכו! ברכתי החמה לרובבות העולים!

תוכל למסור להם באופן אישי.

לצערי המכונת שלי במוסק... לא צריך לנסוע, הם באים הביתה.

מי באים?

הרוסים באים.

אל מי?

אל אדוני, כמובן. לא שלושה מיליונים, רק משפחה אחת.

אין לי קרובים שם.

לא משנה. כל בית ישראלי חייב בימים אלה לאחסן משפחה אחת מרוסיה. בעצם, באתי לאדוני היהודי על כך.

זה חוקי?

לעת עתה רק התנדבות...

אז מה אתה "מודיע" לי? תבקש!

חשבתי, שאדוני כל כך שמח...

בטח שמח! אני הייתי בעד יהדות רוסיה, גם כשעוד הלכו כל היהודים לאמריקה. אותי לא צריך ללמד! שערי ביתי יהיו תמיד פתוחים לרווחה בפני הנחשול הגדול של אחינו מבריה"מ, אלא מה?

אז?

דבורה מנגנת.

סליחה?

מיד אסביר לך. המקום הפנוי בדירה שלנו הוא חדר האורחים, אבל דווקא שם עומד הפסנתר. בתי מקבלת שיעורים פרטיים פעמיים בשבוע מן הגברת פרסבורגר, המלמדת גם בקונסרוואטוריום.

שנתיים חיינו עד שקיבלה אותה בתור תלמידה, עכשיו אינני יכול לבטל את הכל...

שמה אפשר להזיז את הפסנתר למקום אחר?

חשבתי על זה, אבל לאן? בסלון נמצא המזנון הארוך, ניסית כבר לדחוף פסנתר? זה לא צחוק.

באופן זמני בלבד...

אילו הודעת לי רק לפני שבועיים, בטרם התחילה דבורה ללמוד פסנתר, עוד יכולתי לעשות משהו למען העלייה הרוסית, אבל היום כבר מאד קשה. התעניינת אצל השכנים?

התעניינתי.

נ ו ?

מנגנים. כינור, חצוצרה, קונטרה-באס.

אז לא?

לא אמרתי שלא. **אני תמיד מוכן לקורבנות, אם יש צורך.** הנה, שילמתי במשך שנים מלווה קליטה, שהממשלה צריכה להחזיר לי, נכון? אז בבקשה, אני מוותר, אל תחזירו לי, תנו אותו לרוסים. ובינתיים?

בינתיים אני צריך שקט בבית. אלה קמים בבוקר השכם ועושים רעש, אתה הרי מכיר את השתיינים האלה, שרים ורוקדים כל היום 'אוצ'י צ'ורנייה, אוצ'י צ'ורנייה! אפשר להשתגע מהם, ונוסף לכך, לכל אחד שלושה ארבעה ילדים. הם פשוט לא כמו היהודים שלנו...

אז מה לעשות?

זו באמת הבעיה. אתם משלמים משהו בעד לאחסן ככה?

לא.

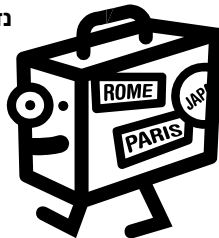
אז אני לא יודע.

לשלוח אותם בכל זאת לאמריקה?

נדמה לי שבשלב זה...

חבל באמת.

רק זמנית. בעוד שנים מספר, אני מקווה, תפסיק בתי לנגן או הגברת פרסבורגר תלך לפנסיה. בינתיים נשמור על קשר.

(מערב, ד' ניסן תשמ"ז, 3.4.87)

- מה המסר של הכותב?
- מה השינוי שחל ב"גיבור הסיפור" מתחילתו לסופו?
- מה סיבת השינוי?
- מה נוכל ללמוד מזה לענייננו?

ו"א. ומה היום?

"גדולה תפילה יותר מן הקורבנות" (ברכות ל"ב ע"ב).

"כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו - מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קורבן". (סוכה מ"ה ע"א).

"כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה, מנחה, חטאת ואשם". (מנחות ק"י ע"א).

"אמר לו הקב"ה לאברהם: בני כבר תיקנתי להם סדר קורבנות, בזמן שקוראין לפני, מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על עוונותיהם". (תענית כ"ז ע"ב)

1. אילו "תחליפים" הציעו חז"ל להקרבת הקורבנות? האם אפשר ליישם "תחליפים" אלו גם היום?

2. כפי שלמדנו, הקורבנות הם ביטוי לרגשות כלפי הקב"ה:

באמצעות הקורבן אדם מבטא רגש של תודה, בקשה מיוחדת, רצון בכפרה.

אחד התחליפים לקורבנות הוא התפילה. עייני בתפילת שמונה-עשרה, וצטטי מתוכה משפטים המבטאים:

הכרת תודה,

בקשות מיוחדות,

רצון בכפרה.

3. מצאי בתפילה בקשה לבניית בית המקדש ולחידוש הקורבנות.

מה לדעתך עדיף על מה: תפילה או קורבנות?

ואת... כן, את! את מקריבה קורבנות!

שיטוט קצר באינטרנט בעקבות המילה "להקריב" העלה (בין השאר) את התוצאות הבאות:

<p>ג. אנשים המוכנים להקריב משהו – נוחיות, מעמד, תפקיד – למען עקרונותיהם, ואין זה משנה לי אם המדובר בעקרונות אנושיים, פוליטיים או אחרים.</p>	<p>ב. שאלה: הנני משוכנע לחלוטין שיש לשמור את השבת, אך לשם כך אצטרך להקריב את מקום עבודתי. מה עלי לעשות?!</p>	<p>א. זהו טיול לחובב הטבע שמוקן להקריב נוחיות למען הקירבה לטבע.</p>
<p>ו. האם פרגוסון מוקן להקריב את מנצ'סטר יונייטד כדי להיות עשיר באמת?</p> 	<p>ה. הרדב"ז נשאל, האם חובה על אדם להקריב איבר לא חיוני למען הצלת חברו?</p>	<p>ד. "נראה לך שמישהו יוכל להרוג את באפיי?" שאלתי בעלבון. "היא התאבדה. היא הקריבה את עצמה בשביל להציל את אחותה הקטנה."</p>
<p>ט. אני מוקן להקריב מליון חיילים בעבור הגרגיר הקדוש האחרון של סיני" אמר אנואר סאדאת (נשיא מצרים).</p>	 <p>ח. הבן מוקן להקריב את חייו למען שמירה על המולדת</p>	<p>ז. בתולדות עמנו מוכרת התופעה של קידוש השם, הנכונות להקריב את החיים למען האמונה.</p>
<p>יב. על זה אמר וולטייר: "אני חולק על דעתך, אבל אני מוקן להקריב את חיי למען זכותך לבטא אותה".</p> 	<p>יא. הגדירו לעצמכם את התנאים בהם תהיו נכונים לפעול להצלת הנישואין ומה אתם מוכנים להקריב למטרה זו... עם זאת אל תסכימו להקריב את אישיותכם, את רצונותיכם האישיים, ואת התפתחותכם האישית על מזבח הנישואין.</p> 	<p>י. מה לעשות, בחברה שלנו זה הרבה מאוד "או הילדים הקטנים או הקריירה". אז אם צריך להקריב משהו, אני מעדיפה להקריב את הקריירה ולא את הילדים.</p>
<p>טו. לצלות את הסוכריות על המנגל כ-3 דקות מכל צד (עדיף להקריב סוכריה אחת על מנת לבדוק את מידת הצלייה מאשר להשחית את כולן בצליית יתר!).</p> 	<p>יד. "אפשר לחלום על הפארק הרבה שנים, אבל כדי להיות ריאלים צריך להקריב אחוז מסוים שלו. אני מעדיף להקריב חלק מהשטח ולקדם את פיתוח חלקו הגדול כפארק, ולא להמשיך לחלום."</p>	<p>יג. נפגוש טורפים אכזריים, נוכלים ערמומיים ורומנטיקנים המוכנים להקריב את חייהם למען האהבה.</p>

1. בכל אחת מן המשבצות סמני בצבע את המילה "להקריב",

וכתבי: מהו הקורבן ולשם מה הוא מוקרב (מהי המטרה).

2. נסחי הגדרה מודרנית ל"הקרבה" (מהי הקרבה? לשם מה מקריבים?)

3. אילו קורבנות את מקריבה בחיי היום יום שלך...

למען הצלחה בלימודים?

למען המשפחה?

למען החברה?

למען ערך החשוב לך?

למען האמונה?

למען...?

נספח: למורה

מטרתם של דפים אלה היא לאפשר לימוד של נושא הקורבנות. אין צורך לחזור ולהרחיב בתיאור הפרובלמטיות שבהוראת נושא זה, וכל מי שהתנסה ולימד ודאי מכיר את הדברים. המטרות שהיצבתי לעצמי הן פחות בתחום ההכרה (הכרות עם הפרקים או עם פרטי ההקרבה) ויותר בתחום האמונה והרגש (יצירת הזדהות נפשית עם הצורך להביא קורבן, תיאור הקורבן כמקרב בין האדם לבוראו). ודאי שאפשר ליצור איזונים אחרים בין התחומים השונים.

מבחינתי בסיום הלימוד התלמיד (תלמידה במקרה שלי) אמורה לזכור מאפיין מרכזי אחד של כל קורבן, ולקשר בינו לבין רגש או סוג של פניה לקב"ה:

עולה: קורבן שנשרף כולו על המזבח. התמסרות לקב"ה, רצון לתת נתינה מוחלטת.

מנחה: קורבן של עניים, מייצג את הרעיון שהקורבן לא נמדד על פי ערכו הכלכלי האבסולוטי אלא על פי הכוונה.

שלמים: מבטא את הרצון להודות, לפנות אל ה' לא רק בעת צרה אלא גם בזמן של שפע.

חשיבות הכרת הטוב והכרת התודה.

חטאת ואשם: א. אחריות האדם על מעשיו, גם על מה שנעשה בשגגה (כאן התקיים דיון בשאלה: למה מקריבים על חטא

שנעשה בשגגה, הרי לא התכוונתי?. נעשתה אבחנה בין המושגים 'מזיד', 'שוגג' ו'אונס'. דיברנו על כך שגם כאשר האדם לא התכוון לחטוא, אולם הוא התרשל או לא נזהר מספיק, הוא אחראי לתוצאות. קישרנו מושגים אלו ל'חטאים' יום-יומיים שלנו, כמו איחורים לכיתה).

ב. אי אפשר לקנות כפרה בכסף. הקורבן מכפר רק כאשר הוא בא מתוך חרטה אמיתית.

כאן למדנו על ה'אינדוליגנציות', שטרות שמכרו הכמרים במאה ה-15, בהם הובטחה לקונה כפרה בעולם הבא. שטרי מחילה אלו העלו את חמתו של מרתין לותר, והביאו אותו להקמת הנצרות הפרוטסטנטית (פרוטסט=מחאה). שאלנו האם קורבן החטאת הוא 'אינדוליגנציה'. קראנו מתוך ישעיהו פרק א' את זעקת הנביא על כך שאכן התייחסו לקורבן ככפרה אוטומטית. במצב כזה ה' מואס בקורבנות, לא רוצה בהם, כי הם לא מבטאים תהליך פנימי של חזרה בתשובה אלא רק רצון לקנות כפרה בכסף. בשלב הבא התייחסנו לשתיים מן הפעולות שנעשו בקורבן: **סמיכה וזריקת הדם**, זאת כדי להשיב לשאלה: למה אי אפשר להסתפק בכוונה, למה בכלל צריך מעשה? ניסינו להראות שמשמעות פעולות אלו היא יצירת הזיקה האישית בין האדם לקורבן, הקורבן הוא כביכול נציגו של המקריב (רמב"ן, ויקרא א' ט' "ויותר ראוי לשמוע הטעם... בדברי אגדה"). קראנו מערכון של אפרים קישון, בו האדם תומך בעליה אולם נסוג מתמיכתו ברגע שבו הוא נדרש לעשות משהו; כולנו יודעים לדבר, אך רצינות כוונותינו נבחנת כאשר יש צורך לעשות מעשה. קישרנו זאת לקורבנות: הקורבן הוא המעשה שמעיד על רצינות הכוונה. קל לומר "סלח לנו", אך כאשר צריך גם להשקיע ולהביא קורבן – אז מתחרטים יותר ברצינות. קל לומר "מודים אנחנו לך", אך כאשר מתאמצים ומביאים גם קורבן – אז ההודאה רצינית יותר. וכו'. לטעמי שיעור זה היה ספקולטיבי מידי לרוב התלמידות.

בסוף המהלך חיברנו בין הקורבנות לבין התפילה שלנו על חלקיה השונים, ניסינו לראות איך גם היום אנחנו מתקשרות לקב"ה בכל מיני מצבים ובכל מיני דרכים. לדעתי אפשר להרחיב יותר בנושא זה.

התייחסנו למושג ה"הקרבה" גם במובן מודרני וכללי יותר (עמ' 11) – ויתור על דבר משמעותי לטובת דבר שחשוב לי יותר.

המטרה היתה לחבר את מושג הקורבנות אל החיים שלנו.

הערה: בחוברת נכלל גם נושא **איסור ההקרבה בבמות** (עמ' 3), וזאת כדי להתחבר אל ספרי נביאים ראשונים שנלמדו בכיתה במקביל, ולעשות הכנה ראשונית ללימוד הנושא בתיכון. הראינו שבתקופות של ישיבה מסודרת בארץ נאסרה ההקרבה בבמות. ניסינו להציע טעמים לאיסור מתוך דברים י"ב, ב'-ה': כדי להבדיל מהגויים (עמ"י עובר מפוליתאיזם למונותאיזם), כדי ליצור קביעות וסדר, כדי לאחד את עמ"י היושב בארץ (כולם מתרכזים סביב מרכז משותף).